

Daniel Nilsson
Sekretariatet
Tfn: 063-14 75 71
E-post: daniel.l.nilsson@regionjh.se

Socialstyrelsen
remissLARO@socialstyrelsen.se

Remissvar på Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende – ett kunskapsstöd – i hälso- och sjukvård och socialtjänst

I regeringens ANDT-strategi (Regeringens skrivelse 2015/16:86, En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobakspolitiken 2016-2020) är ett av målen att antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska. Läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende är en av de insatser som lyfts fram i strategin.

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag som avser insatser för att minska narkotikarelaterad dödlighet. Uppdraget innehåller fyra deluppdrag, varav ett handlar om att utveckla och ta fram ett kunskapsstöd för läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. I uppdraget ingår att ge förslag på samverkansformer, brukarinflytande, samt att beakta köns- och åldersaspekter.

Målet med kunskapsstödet är att det ska bidra till en god och likvärdig vård och omsorg för personer med opioidberoende. Kunskapsstödet vänder sig till de vårdgivare som bedriver läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende, samt den personal som arbetar inom dessa verksamheter. Kunskapsstödet riktar sig även till annan personal inom hälso- och sjukvård, både inom primärvård och specialistvård, socialtjänsten och andra aktörer som är involverade i vården av patienter i läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende.

Kunskapsstödet bidrar till Sveriges arbete med att uppfylla mål 3 ”Hälsa och välbefinnande” i Agenda 2030: delmål 3.5 som innebär att insatserna för att förebygga och behandla drogmissbruk, inklusive narkotikamissbruk och skadligt alkoholmissbruk ska stärkas och delmål 3.4 att genom förebyggande insatser och behandling minska det antal människor som dör i förtid av icke smittsamma sjukdomar med en tredjedel samt främja psykisk hälsa och välbefinnande.

Nu har Socialstyrelsen skickat ut en remissversion av kunskapsstödet till aktörer och personer som berörs av arbetet med läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende. En slutlig version publiceras i slutet av 2019.

Sammanfattningsvis beskrivs att läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende (LARO) kombinerar läkemedelsbehandling med psykologisk eller psykosocial behandling eller psykosocialt stöd. LARO ska vara individuellt anpassad, och insatserna som ingår i behandlingen ska ges med utgångspunkt från patientens behov och med respekt för patientens självbestämmande och integritet.

Socialstyrelsen beskriver i detta kunskapsstöd en modell för behandlingsprocessen för LARO, indelad i fem faser:

- Vägar in till bedömning och behandling
- Utredningsfas
- Inledande behandlingsfas
- Stabiliserad behandlingsfas
- Avslut av LARO.

Bilaga 2 Samverkan, samordning och samarbete kring personer i behov av läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende innehåller en fördjupning om samverkansformer.

Bilaga 3 Brukarmedverkan i läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende innehåller en fördjupning om modeller för brukarmedverkan.

Socialstyrelsen ger i kunskapsstödet en samlad beskrivning av bestämmelser och rekommendationer som är tillämpliga inom behandlingsprocessen och ger stöd utifrån bästa tillgängliga kunskap i de frågeställningar där de bedömt att behovet kunskapsstöd är störst, och där de bedömt att de bäst kan bidra till en god och jämlik vård i LARO.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:1) om läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende ger förutsättningar för behandlingen och är en utgångspunkt för kunskapsstödet. Föreskriften innehåller bland annat bestämmelser om

- kriterier för att kunna ordinerars LARO
- att bedöma beroende, hälsotillstånd och social situation inför beslut om LARO
- att upprätta och följa upp individuella planer för vården
- överenskommelser om samverkan
- övervakat läkemedelsintag
- att överlåta läkemedelshanteringen till patienten

Utifrån främst internationella riktlinjer ges stöd vid tillämpningen av vissa

bestämmelser i HSLF-FS 2016:1, exempelvis stöd kring bedömning av beroende, hälsotillstånd och social situation.

Rekommendationer inom Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende från 2019 är relevanta i olika faser av behandlingsprocessen och berör följande delmoment:

- diagnostiska instrument
- drogtester
- instrument för att bedöma hjälpbehov
- läkemedelsval
- psykologisk eller psykosocial behandling
- psykosociala stödinsatser
- stöd till anhöriga
- nätverks- och parterapi.

Andra delar inom behandlingsprocessen som Socialstyrelsen bedömt är viktiga att lyfta fram för att bidra till en god och jämlik vård i läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende är hög tillgänglighet till behandling, stöd i föräldraskap och stöd till barn som anhöriga, att ge stöd till nya sociala sammanhang och att avsluta LARO.

Region Jämtland Härjedalens Patientsäkerhetsenhet anser att kunskapsstödet är bra och värdefullt, speciellt avsnittet om ”delaktighet och inflytande är framgångsfaktorer”. Möjligen ska utbildningsbehov för personalen för att klara omställningen till att se patienten som medskapare i vården poängteras.

Vidare beskrivs i detta avsnitt Samordnad individuell plan som ett verktyg. I Region Jämtland Härjedalen pågår ett pilotförsök med patientkontrakt vid opioidbehandling, kanske ska patientkontrakt också beskrivas i sammanhanget.

På sid 44 beskrivs en norsk modell för att överlåta till patienten att själv hantera sina läkemedel – men det är otydligt om det är den modellen som också rekommenderas.

Region Jämtland Härjedalens Läkemedelsenhet anser också att kunskapsstödet är bra, och lämnar följande reflektioner:

- viktigt med rutiner och kännedom hos andra förskrivare med tanke på övrig förskrivning och sjukdomstillstånd som kan interagera med behandlingen (se utredningsfas s 27). Ett stort jobb på hemmaplan.
- Uppmärkning av LARO i journalen, ska det vara i uppmärksamhetssymbolen i COSMIC - Viktig lokal fråga att ta ställning till.
- Övervakning av läkemedelsintag – kunskapsstödet ger råd om hur utlämning av läkemedel kan genomföras. Viktigt att då också tänka på kvalitetsgranskning - behöver vara tydligt för granskarna på Läkemedelsenheten.
- Läkemedel som häver opioidberoende - utbildning av personal. Vem utbildar och vem ansvarar för den utbildning. (Dokumentation av utbildningarna måste ske - lokal rutin behövs)

- Uppföljning av läkemedel som rekvireras - hur fångas den uppföljningen nationellt. Viktigt att detta dokumenteras lokalt enligt samma rutiner som övriga rekvisitionsläkemedel.

REGION JÄMTLAND HÄRJEDALEN

Tom Silverklo (C)
Hälsa- och sjukvårdsnämndens ordförande

Hans Svensson
Regiondirektör